

MEZINÁRODNÍ SEMINÁŘ K PROBLEMATICE LIDOVÉHO STAVITELSTVÍ

Ve dnech 23.–25. září 2009 pořádal Národní památkový ústav každoroční seminář o lidovém stavitelství, tentokrát na téma „Vesnický dům s podstávkovou konstrukcí a jeho regionální varianty“. Seminář se konal ve Sloupu v Čechách, tedy v oblasti nejčastějšího výskytu tohoto typu domů.

Součástí pozvánky na seminář byl výklad pojmu podstávkový dům a přehled jeho vývoje:

Podstávkový dům odvozuje svůj název ze specifické historické stavební konstrukce používané téměř výhradně ve vesnické architektuře, a to na poměrně malém území severních Čech, východního Saska, Horní a Dolní Lužice a Dolního Slezska, ojedinele ve východních Čechách. Podstávka je nosný konstrukční systém, který obvykle ze dvou nebo ze tří stran obepíná dům a odlehčuje obvodové stěny. Po obvodě domu jsou umístěny sloupky s pásky, na nichž leží vodo-

rovné vaznice – ližiny. Podstávkové konstrukce se uplatňovaly na územích původně osídlených Slovany a později kolonizovaných německými osadníky, kde se prolíná německá hrázděná architektura a slovanské roubené stavby.

Výskyt této konstrukce je na našem území doložen na přelomu 15. a 16. století. Postupně se na konstrukci uplatňovaly dekorační řezbářské prvky včetně polychromování, vytvářely se zajímavé slepé arkády. Vývoj podstávkové konstrukce skončil až s rozšířením zděných konstrukcí v 19. století.

Tak jako ostatní památky lidového stavitelství, jsou i tyto mnohdy pozoruhodné stavby ohrožené a jejich ochraně je zapotřebí věnovat soustavnou pozornost. Obdobná situace v oblasti ochrany podstávkových domů je i na německé straně hranic. V Německu vznikla myšlenka nominovat krajinu podstávkových domů společně s Českou republikou a Polskem na zápis do Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

V průběhu prvního dne semináře zazněly příspěvky českých i německých architektů a historiků seznamující účast-

Foto © Hana Halasová

Obec Polevsko

Foto © Hana Halasová

Obec Polevsko

Foto © Hana Halasová

Obec Mařenice

Foto © Hana Halasová

Obec Lindava

Foto © Hana Halasová

Obec Krompach

Foto © Hana Halasová

Obec Krompach

Foto © Hana Halasová

Obec Krompach

Foto © Hana Halasová

Obec Dolní Světlá

níky s různými typy podstávkových domů a lokalizací jejich výskytu, s možnostmi ochrany a s prováděním dokumentace. Součástí programu pro první den byla prohlídka vybraných staveb v obci Sloup v Čechách, zejména zámku, kde byla instalována tematická výstava.

Další den semináře byl již tradičně věnován exkurzi do vybraných obcí v okolí Nového Boru a v Lužických horách. Účastníci semináře si prohlédli reprezentanty podstávkových domů v obcích Polevsko, Lindava, Velenice, Mařenice, Krompach a Heřmanice. Vzhledem k tomu, že v této oblasti existovala dlouholetá tradice sklářské

výroby, byly mezi navštívenými objekty, kromě obytných staveb, i sklářské domy.

Seminář pokračoval další den až do odpoledního ukončení příspěvky, zabývajícími se zejména detaily konstrukce a dispozice podstávkových domů a jejich odlišností v různých lokalitách.

*Ing. arch. Marie Tomášková
Ústav územního rozvoje*